

Bevara Stockholms naturpärlor för mångfald och hälsa!

Rågsveds frområde, Stockholm

Stockholms Natur

PROGRAMBLADET FEBRUARI – OKTOBER 2014

STOCKHOLMS OCH SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENINGAR

Inget parti värnar naturen tillräckligt

I år är det vad medierna kallar ett supervalår. Det betyder att det är val både till EU-parlamentet, riksdagen, landstinget och kommunfullmäktige. I nästan åtta år har den borgliga alliansen styrt i Stockholms stad. Under de åren har alltför lite ekonomiska resurser satsats på miljön och antalet personer som arbetar med miljöfrågor inom stadens förvaltning har minskat.

Alla partier i stadshuset planerar för att Stockholm ska öka sin befolkning, men de har olika idéer för hur bostadsbyggandet ska ske. Under våren 2013 träffade representanter för båda våra kretsar flera av partierna som är representerade i stadshuset. Det framgick då att det finns skiljelinjer mellan partierna hur man vill att det framtida Stockholm ska se ut. Allianspartierna (M, Fp, C och Kd) har en policy som säger att de vill sälja mark, antingen direkt till aktuella intressenter eller genom försäljning på den öppna marknaden via mäklare. I det sistnämnda fallet säljs marken till högstbjudande. Det säger sig oppositionen vilja ändra på om de kommer till makten efter valet.

Byggbolagen vill få igen sina pengar och eftersom de måste finansiera alla kostnader med eget kapital, inklusive kostnaden för marken, blir de lägenheter som byggs dyra. Om man enbart går efter vem som betalar bäst för marken, är det sällan byggbolagen med de bästa idéerna om hur ett område kan utvecklas som får bygga. Stockholms stad är inget vinstdrivande företag. Målet borde istället vara att staden byggs på bästa sätt för dess invånare och för miljön. På så sätt kan vi få en hållbar stadsutveckling.

Rågsveds friområde är ett exempel på hur fel det kan bli med den rådande markpolicyn. Byggbolag är intresserade av mark i friområdet där de kan bygga småhus som de kan tjäna mycket pengar på. De vill däremot inte ha mark inne i själva Rågsved, där de skulle kunna bygga flerfamiljshus, eftersom det inte är lika lönsamt. Ett skäl till att Alliansen vill bygga i Rågsveds friområde är att de säger sig vilja bygga bort segregationen i området. Även socialdemokraterna

pratar om att bygga i grönområden som ett sätt att minska segregationen. Vi tror definitivt inte att man kan bygga bort segregationen genom att bygga i grönområdena. Istället ser vi många exempel på att grönområdena förenar människor i alla åldrar och att grönområden gör ett bostadsområde attraktivt. Man möts i lekparken, går ut med hunden, spontandrottar, motionerar och – självklart – upplever naturen i sig. Tyvärr ser vi att samtliga partier går med på att värdefull natur bebyggs.

Naturskyddsföreningen blir ofta anklagad för att fördröja byggprocesserna genom att överklaga alla byggplaner. Inget kunde vara mer fel! Under hösten 2012 fanns det cirka 450 ärenden som rörde byggnation i Stockholms stad. Cirka 60 av dem har vi bedömt påverkar grön mark som vi tycker ska bevaras. Under de senaste två åren har vi skrivit remisser i cirka 30 ärenden och överklagat tre. Det är naturligtvis vår demokratiska rättighet att uttrycka vår åsikt, men den möjligheten vill den sittande regeringen begränsa genom att göra om delar av Plan- och bygglagen. Motiveringen är att "förenkla och snabba på byggprocessen".

Naturskyddsföreningen anser att möjligheten att framföra synpunkter och överklaga ett beslut som man tycker är felaktigt är av avgörande betydelse från demokratisk synpunkt. Det är en garanti för att de beslut som tas blir sakligt grundade i en process där flera olika uppfattningar har fått göra sig hörda.

I vårens program hittar du många aktiviteter där vi informerar om och debatterar aktuella plan- och miljöfrågor eller tar dig med till Stockholmstraktens värdefulla grönområden. Du är varmt välkommen att delta i våra guidningar, föredrag och studiebesök under 2014!

Beatrice Sundberg
Ordförande i Stockholms Naturskyddsförening

Einar Engström
Ordförande i Söderorts Naturskyddsförening

Foto: Eva Wesslén

Redaktion: Monica Attebrant, Sandra Olofsson, Ulla Arnberg och Emmelie Golabiewski. Omslagsfoto: Anders Tranberg.

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening är lokala kretsar inom Naturskyddsföreningen. Tillsammans är vi 19 000 medlemmar. Geografiskt omfattar Söderortskretsen stadsdelarna

Skarpnäck, Enskede-Årsta, Farsta och Vantör. Medlemmar från övriga stadsdelar tillhör Stockholmskretsen.

NEJ till ”mindre natur med mer kvalitet”

”Mindre natur med mer kvalitet” är ett mycket försåtligt begrepp som Stockholm stad lanserar i sin översiktsplan Den gröna promenadstaden. Rent konkret innebär det att man drastiskt minskar storleken på våra grönområden när man exploaterar mark för nybyggnation och kompenserar med så kallade pocketparker eller fickparker.

– Men hallå? Vem tror att en liten ”pocketpark” med konstgräs kan ersätta våra gröna kilar och grönområden? Och var ska fåglarna bygga sina bon någonstans?

Det är ett arrogant och direkt felaktigt påstående att små ytor kan ge högre naturvärden. Ju större yta och variation ett grönområde har, desto fler arter får plats. Det är storlek och mångfald som borgar för en hög kvalitet på naturen.

Och vi stockholmare älskar våra vatten, vår skärgård, våra gröna skogar – det är dessa tillgångar som gör Stockholm till en av världens vackraste (promenad-) städer. Besökare utifrån blir alltid djupt imponerade över att vi – mitt inne i ett storstadsområde! – kan ta sköna skogspromenader, paddla kanot, springa över blommande ängar, åka skidor, plocka svamp och se vilda djur och fåglar.

Patrik Grahn, professor vid SLU, forskar om sambandet mellan hälsa och natur. Han berättar att förutsättningen för en god folkhälsa är tillgången till natur med hög kvalitet nära våra bostäder – gärna inom ett avstånd på 300 meter. Forskningen visar att det är just kriterierna STORA YTOR och biologisk MÅNGFALD i ett naturområde, som är av avgörande betydelse för människors välbefinnande.

– Storstadsbor behöver alltså sina gröna områden för att vara friska och sunda.

Vi i Stockholms och Söderorts Naturskyddsföreningar är ytterst kritiska och säger NEJ till den bedrägligt skrivna översiktsplanen. Och vi uppmanar Stockholm stad att lyssna på sina medborgare och ändra den felaktiga planen nu!

*Sandra Olofsson
Ledamot, Stockholms Naturskyddsförening*

Foto: Sandra Olofsson

NÄTVERKET NY GRÖN VÅG

FÖRENINGAR SOM VILL HA KVAR GRÖNOMRÅDEN

Aktionsgruppen Stoppa bygget på Stjärnströms väg, Albaeco – ARG (Arbetsgruppen Rädda Grimstaskogen), Bagisbloggen, Bevara Nytorpsgården, Bevara Kymlinge, Bevara trädgårdsstaden, Djurgårdens hembygdsförening, Friluftsförbundet Region Mälardalen, Fältbiologerna, Förbundet för Ekoparken, Haga-Brunnsvikens Vänner, Bellevueförbundet, Hyresgästföreningen Hägersten, Hyresgästföreningen Kungsholmen, Kommitén för gustavianska parken, Kräpplgruppen i Rågsved, Kvalitetscentrum, Kungliga Nationalstadsparken, Leve Bagisskogen i Bagarmossen och Skarpnäck, Miljöföreningen Ekens Vänner, Natur och Samhälle i Norden, Naturhistoriska riksmuseet, Norra Järva Hembygdsförening, Nätverket Årstafältet, Rädda Björkhagen, Rädda Järvafältet, Rädda Kristinebergsekarna, Rädda Solbergaskogen, Rädda Älvsjöskogen, Rädda Ältsjön, Rädda Runbyskogen, Rädda Skuruparken, Rädda Trekanten i Gröndal, Samfundet S:t Erik, Skuruparkens vänner, Snösätra Norra Fritidsträdgårdsförening i Rågsved, Stockholms och Söderorts Naturskyddsföreningar, Stockholms Orienteringsförbund, Stockholms Vandrarförening, Svenska Turistföreningen Stockholmskretsen, Södermalmparkernas Vänner, Södra Förstaden, Midsommarkransen, Aspudden, Sörmlandsleden, Paradisets vänner, Världsnaturfonden WWF.

Anslagstavlan

NYHETSBRIVET

Prenumerera på Stockholms Naturskyddsförenings nyhetsbrev! Varje månad får du aktuell information om kommande evenemang, exploateringsshot, inbjudningar till kretsträffar och mycket mer.

Vid frågor kontakta Karolina Larsson, karolinalarson@hotmail.com. Börja prenumerera på Nyhetsbrevet genom att gå in på:

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

VILL DU ENGAGERA DIG FÖR MILJÖN?

Vi söker nya personer till våra styrelser som vill vara med och påverka miljön i Stockholm. Du behöver inte vara miljöexpert, utan vi ser lika gärna att du har erfarenhet av t. ex. media eller ekonomi.

Kontakta Anna Krusic, anna.krusic@naturskyddsforeningen.se eller Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se

STOCKHOLMSKRETSENS STYRELSE

Beatrice Sundberg, ordförande, 073-719 91 33; Anders Tranberg, vice ordförande, 073-724 63 07; Elisabeth Edsjö, kassör; Emelie Lerge, vice kassör; Cecilia Wirseen, sekreterare; Lovisa Ahlsten, kemikaliefrågor; Anders Varger, kommunikationsansvarig; Sandra Olofsson, skogsfrågor; Adriana Aurelius, skogsfrågor.

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

AKTIVITETSKALENDERN

Under rubriken Aktivitetskalendern på våra hemsidor hittar du alla våra aktiviteter:

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

www.soderort.naturskyddsforeningen.se

VOLONTÄR FÖR EN DAG!

Vill du göra något för miljön utan att knyta dig till någon särskild grupp eller nätverk? Då kan du anmäla dig som miljövolontär och få erbjudanden om att delta i enskilda natur- och miljöevent. Det kan handla om att dela ut informationsblad, rodda prylar eller stå värd för en utställning. Du bestämmer hur många event du vill delta i och vad du vill göra. Välkommen att göra en insats för miljön! Kontakta Lovisa Ahlsten, lovisaaahlsten@gmail.com eller Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se

SÖDERORTSKRETSENS STYRELSE

Einar Engström, ordförande, 08-428 645 95; Patrik Bertram, vice ordförande, 070-662 33 34; Lasse Lidgren, kassör, 070-278 08 16; Johan Landgren, sekreterare, 073-685 89 35; Karin Kuttainen, sekreterare, 073-929 61 90; Monica Attebrant, ledamot 08-94 13 04; Ulla Arnberg, ledamot, 070-775 88 25; Michael Eriksson, ledamot, 070-992 25 73; Emmelie Golabiewski, ledamot, 070-435 14 60.

www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Vårens och sommarens program

■ = Arrangeras av Stockholmskretsen ● = Arrangeras av Söderortskretsen – *Alla är välkomna oavsett arrangör!*

Vi vill gärna att du anmäler dig till våra arrangemang eftersom det underlättar vår planering. Har du missat sista anmälningssdag går det oftast bra att efteranmäla, eller chansa och bara komma. OBS! Oförutsedda ändringar i programmet kan förekomma. Se våra hemsidor för aktuell information.

Aktiviteterna anordnas i samarbete med Studieförbundet.

MARS

■ GRÖN STADSVANDRING – SÖDERMÅLM

15 MARS, LÖRDAG, KL. 11.00 – CA 13.00

Vandring på Södermalm ledd av Anders Tranberg. Kända och okända gröna pärlor passeras kring centrala Södermalm. Vi tittar på resterna av det som en gång kanske var Sveriges första "miljöproblem" och går igenom Rosenlundsparken, ett av flera områden på Söder där byggprojekt pågår. Vandringen avslutas på ett trevligt kafé för de som önskar. Välkomna!

👉 *Samling:* T-bana Medborgarplatsen, uppgång Björns trädgård.

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ INTERRELIGIÖST SAMTAL OM MILJÖ

16 MARS, SÖNDAG, KL. 13.00 – 16.00

Vi kommer att samtala om religion och miljö, om vad vi har för ansvar för naturen utifrån olika filosofier och religioners utgångspunkt. Välkomna att ta del av detta samtal.

👉 *Samling:* Studieförbundet, Norrtullsgatan 12 N. info: Hanna Borglund, 072-023 70 06, hanna-borglund@naturskyddsföreningen.se eller stockholm.naturskyddsföreningen.se

■ BYGGER VI DEN HÅLLBARA STADEN?

Tid och plats se hemsidan

Stockholm växer och trycket på stadsdelarna ökar hela tiden. Men hur hållbar är egentligen dagens stadsutveckling? Stämmer påståendet att om hela jordens urbana befolkning bodde i hållbara städer och anamade hållbara livsstilar skulle miljöproblemen inte minska, utan förvärras flera gånger om? Josefin Wangel,

forskare på KTH, föreläser om hållbar stadsutveckling och dagens miljöproblemråden från ett kritiskt perspektiv. Missa inte en spännande kväll om staden, miljön och hållbar utveckling med tillfälle till diskussion!

👉 *Samling:* Tid och plats meddelas i början av februari på stockholm.naturskyddsföreningen.se
Anmälan och info: Maja Zachrisson, majazachrisson@gmail.com

● ÅRSMÖTE I SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENING, FÖREDRAG OM SVALBARD

18 MARS, TISDAG, KL. 18.00

Vi inleder med årsmöte och bjuder på te/kaffe med smörgås. Efter mötet, cirka kl. 19.00 berättar Einar Engström om en kryssning bland isarna vid norska Svalbard, även kallad Spetsbergen. Vi kommer att få se bilder på isbjörnar, valrossar, sälur och mycket mer.

👉 *Samling:* Naturskyddsföreningens Rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr. Info och anmälan till: monica.attibrant@naturskyddsföreningen.se, 08-94 13 04 så vi vet hur många vi blir till kaffet. Deltagaravgift för föredraget för icke medl. 50 kr.

■ BESÖK HOS STOCKHOLM VATTEN, LOVÖ VATTENVERK

21 MARS, FREDAG, KL. 13.00 – CA 15.30

Är du nyfiken på hur Stockholms viktigaste livsmedel blir till? Följ med på ett studiebesök till Stockholm vattens anläggning på Lovö, som försett staden med rent och säkert dricksvatten sedan 1930-talet. Förutom att vi får lära oss om vattenreningsteknikens olika delar, får vi inblick i vilken miljöpåverkan framställningen har med de kemikalier som används och det avfall som blir över. Vi får också veta vilka utmaningar dricksvattenproduktionen ställs inför i framtiden, bl.a. hur de säkerställer ett rent vatten då projektet Förbifart Stockholm drar igång.

➤ **Samling:** Kl. 13.00 Brommaplan, Pressbyrån utanför spärrarna (Buss 523 till Strömdal från Brommaplan, se SL för mer information) Max 15 st deltagare.

Info och anmälan: senast den 7/3 till: emelie.lerge@gmail.com

■ VÅRFÅGLAR I ÅGESTA

23 MARS, SÖNDAG,
KL. 10.00 – 14.00

Har du tänkt börja skåda fågel lite mer än vid fågelbordet? Häng med på en excursion då fåglarna ännu är en hanterbar skara. Anders Tranberg leder oss genom det varierande landskapet som attraherar många fåglar. Sånglärka, ringduva, stare m. fl. möter oss förhoppningsvis. Varma kläder och

rejäl matsäck. Obs! Aktiviteten ställs in vid kraftig nederbörd.

➤ **Samling:** Ågesta Ridstall, ta buss 833 från Farsta strand och kliv av vid Ågesta gård.

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.

Avgift: Medl. 20 kr, övriga 40 kr.

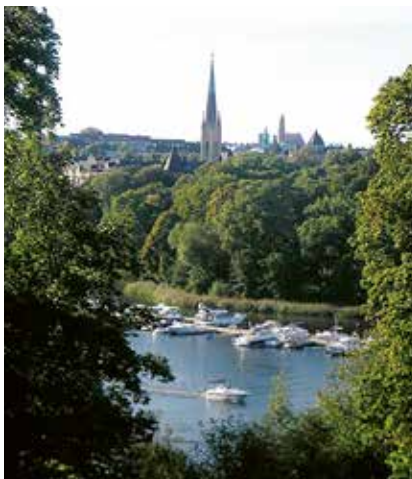

Foto: Anders Tranberg

■ ÅRSMÖTE STOCKHOLMS NATURSKYDDSFÖRENING

26 MARS, ONSDAG, KL. 18.00 – 21.00

Nu är det dags för årsmöte! Vi börjar med mingel och bjuder på lättare förtäring kl. 18. Årsmötet startar kl. 19.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningen Riks, Åsögatan 115, 2 tr.

Anmälan: Senast 19/3 till Elisabeth Edsjö, 070-324 54 95, elisabeth.edsjo@bostadslaget.se. Ange om du har specialkost.

APRIL

■ VÅRVANDRING ÖVER JÄRVAFÄLTET

5 APRIL, LÖRDAG, KL. 11.00 – 14.00

Än en gång gör vi en vårvandring över Järvafältet där säl, bin och vårfåglar står i fokus. Vi går mellan Akalla och Hjulsta och tar också upp problematiken med Förbifart Stockholm som här till stor del kommer att gå i ytläge. Vi kommer också att gå i de områden där Stockholms stad planerar för en helt ny stadsdel och en ny begravningsplats. Allt detta kommer givetvis att påverka Igelbäckens kulturresevat som Stockholms stad vill upphäva en del av här. Guidar gör Ronny Fors och Beatrice Sundberg. Ta med fika.

➤ **Samling:** Akalla T-bana, uppgång Akalla by. Info: Ronny Fors, ronny.fors@naturskyddsforeningen.se, 070-896 36 07.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ FÖRNYA GARDEROBEN

5 APRIL, LÖRDAG

Tid och plats se hemsidan

Ta med dig max fem fina och fräscha plagg som du tröttnat på och byt till fem nya på Sveriges största klädbytdag, som arrangeras över hela landet. Samtidigt gör du en insats för miljön. Information om tid och plats hittar du i aktivitetskalendern på www.naturskyddsforeningen.se.

➤ **Kontakt:** Mika Nitz Pettersson, mikanitzpettersson@gmail.com.

TEMA: GRÖNA SAMBAND

■ TREKANTEN TILL ÅRSTA GÅRD

12 APRIL, LÖRDAG,
KL. 11.00 – 14.00

Detta blir en spännande vandring mellan land och vatten, stenstadsbrus och landsbygdsidyll, gammelskog och betongbarriärer – allt samlat under vårt tema Gröna samband. Sjön Trekanten är en oersättlig oas för många stockholmare. Men hur ser det ut med strandskyddet här – står det pall när Stockholm växer? Guidar gör Ronny Fors och Anders Tranberg. Ta med fika.

➤ **Samling:** Liljeholmens T-bana. Info Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

● FAGNING PÅ EKUDDEN

27 APRIL, SÖNDAG,
KL. 10.00 – 15.00

Vi räfsar bort fjolårsgräs, kvistar och löv från ängarna vid Ekudden så att inte ängsväxterna kvävs och för att underlätta inför slåttern. Efteråt njuter vi av vårblommorna, fågelsången och det medhavda fiket. Ta med fika, vi står för redskapen!

➤ **Samling:** Ängen vid Ekudden,

norra stranden av Flatensjön, intill Listuddens gård.

Info: Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

MAJ

■ AFTER WORK – DJURGÅRDENS FÅGLAR

14 MAJ, ONSDAG, KL. 18.00 – CA 21.00

Följ med oss ut i vårkvällen och lyssna på Djurgårdens näktergalar. Vi besöker Isbladskärret och dess hägrar, tofsvipor, snatteränder och rörhönar. Guidar gör Sandra Olofsson och Anders Tranberg. Ta med fika.

➤ **Samling:** Blockhusudden (buss 69), Djurgården.
Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ SVARTHAKEDOPPING I KYRKSJÖN

17 MAJ, LÖRDAG, KL. 10.00 – 13.00

Kyrksjön är en fantastisk liten fågelsjö där den exotiska svarthakedoppingen trivs utmärkt. Här häckar flera par och även något enstaka par av den mer svårskådade smådoppingen. Alsumpskogen runt Kyrksjön bjuder så här års på en härlig vårkör av olika sångare. Vi kollar förstås in grod- och salamanderdammarna när vi går runt sjön. Missa inte detta! Guidar gör Ronny Fors och Beatrice Sundberg.

Ta med fika och kikare om du har.

➤ **Samling:** Ångbyplan T-bana.

Info: Ronny Fors 070-896 36 07, ronny.fors@naturskyddsforening-en.se.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

GRÖNA KILARNAS DAG

18 MAJ, SÖNDAG

Stockholms gröna kilar är en unik tillgång för hela regionen, samtidigt hotas de ständigt av byggplaner. Stockholms stad vill t. ex. bygga ett stort radhusområde i Rågsveds friområde, en del av Hanvendenkilen. Denna söndag tillägnas de gröna kilarna. Se våra hemsidor om vilka aktiviteter som anordnas under dagen.

Foto: Anders Tranberg

Foto: Jordgubbe, commons.wikimedia.org

■ AFTER WORK – HUMLEGÅRDENS LINDAR

21 MAJ, ONSDAG, KL. 18.00 – CA 21.00

Följ med på en urban kvällsvandring med Anders Tranberg och Sandra Olofsson. Naturen finns även där huvudstaden är som mest pulserande. Vi tar sikte på Humlegården, en park med intressanta natur- och kulturinslag. Stenknäcken visar kanske upp sig bland parkens lindar innan vi beger oss mot Stureplans tätortsnära skog, Lill-Jansskogen.

➤ **Samling:** Under Svampen mitt på Stureplan

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ KAKNÄS ÄNGAR

24 MAJ, LÖRDAG, KL. 10.00 – 14.00

Kaknäs ängar är en spännande del av Nationalstadsparken. Fuktängar och

torrbackar har återskapats på den tidigare skjutbanan. Här finns nu en rik mångfald av både växter och djur, inte minst har det sällsynta svartpälsbiet observerats här under senare år. Vi vandrar runt i markerna och spanar efter bin, trollsländor, fjärilar och fåglar. Guider är Ronny Fors och Sandra Olofsson. Ta med fika.

➤ **Samling:** Busshållplats Kaknäs, buss 69.

Info: Ronny Fors, ronny.fors@naturskyddsforeningen.se, 070-896 36 07.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

JUNI

■ ● STÖRRE VATTEN- SALAMANDER PÅ SKOGSKYRKOGRÅDEN

3 JUNI, TISDAG, KL. 18.00

Bland näckrosor i Spegeldammen får vi se större vattensalamander, den

enda förekomsten i södra Stockholm. Skogskyrkogården är utsedd som världsarv och här finns gammelskog med flera träarter, rödlistade trädsvampar, många fåglar och däggdjur. Våra guider är Mats Lindqvist från kyrkogårdsförvaltningen och Nicklas Edell, trädexpert och kunnig om kyrkogårdens växter. När sällsynta svampar sätter sig på skyddsvärda träd, innebär det ofta en dödsdom för trädet. Ska då trädet eller svampen räddas? Var med och diskutera problematiken! Ett samarrangemang med Haningekretsen.

➤ **Samling:** Spegeldammen vid Heliga korsets kapell.

Info och anmälan: senast 30/5 till Emmelie Golabiewski, emmelie.golabiewski@gmail.com, 070-435 14 60 eller Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com 076-226 59 42.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

● ● NATURNATT PÅ EKUDDEN

5 JUNI, TORSDAG, KL. 19.00 – Hela natten (så länge vi orkar).

Följ med till en trivsam försommar-kväll vid Flatensjöns strand där vi har ett antal natur- och kulturaktiviteter: fågelskådning, ruinguidning, fladder-musspaning, korvgrillning. Kvällen startar med en guidad naturvandring från Skarpnäcks T-banestation till Ekudden. Väl på plats kommer Emmelie Golabiewski att guida oss genom de spännande ruinerna av Ekuddens gård och berätta om dess historia. I övrigt kan vi njuta av försommarens fåglar, och kanske får vi se bävrar och fladdermöss om vi har tur. Ta med matsäck och gärna något att grilla på lägerelden.

➤ **Samling:** Utanför Skarpnäcks T-bana kl. 19.00 för dig som vill följa med på guidningen. Det går bra att på egen hand ansluta sig till Ekudden (intill Listuddens gård) under kvällen.

Info och anmälan: Lasse Lidgren: lasse.lidgren@pp.ephone.se, 070-278 08 16 eller Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com, eller Ronny Fors, ronny.fors@natskyddsforeningen.se, 070-896 36 07. Naturnatten är ett samarrangemang mellan Naturskyddsföreningen i Stockholm, Söderort och Nacka.

● INVENTERING AV ÄNGS- VÄXTER PÅ EKUDDEN

11 JUNI, ONSDAG, KL. 18.30 – 21.00

Vartannat år inventerar vi växter inom vårt skötselområde på Ekudden och nu är det dags igen. Alla är välkomna, botanikkunniga som nybörjare. Mova Hebert hjälper oss att identifiera arterna. Ta med fika, kläder efter vädret, paraply kan vara bra om det regnar, gärna också bestämningsflora och lupp.

➤ **Samling:** Samling: Ängen vid Ekudden, norra stranden av Flaten intill Listuddens gård, ca 2 km söder om T-bana Skarpnäck.
Info: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@ephone.se, 070-278 08 16.

KOM MED TILL ÅRETS RIKS- STÄMMA I ÖREBRO!

14 – 15 JUNI

Passa på att träffa medlemmar från hela landet, ha roligt, ta del av naturaktiviteter och se vem som efterträder ordföranden Mikael Karlsson. **Info och anmälan** till riksstämman läggs upp på www.naturskyddsforeningen.se i april/maj.

● KÄLLTORSPSJÖN OCH ORRMOSSEN – VILDMARK I NACKARESERVATET

28 JUNI LÖRDAG, KL. 10.00 – 15.00

Vi gör en vandring runt Källtorpssjön och Orrmossen med sitt spännande

Foto: Monica Attebrant

brandfält. Orrmossen är ett av Stockholmsområdets större sammanhängande mossekomplex. I Källtorpssjön finns storlom och vid Orrmossen finns trädlärka och många andra fåglar. Insektslivet är rikt och kanske ser vi den svavelgula höfjärilen flyga. Vid fint väder kommer vi även få se trollsländor. Ronny Fors är vår guide. Ta med fika.

➤ **Samling:** Hellasgården. Info: Ronny Fors: ronny.fors@naturskyddsforeningen.se, 070-896 36 07. Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

AUGUSTI

● SLÅTTER PÅ EKUDDEN

10 AUGUSTI, SÖNDAG,
KL. 10.00 – CA 16.00

Ängen vid Ekudden sköts sedan 1990 av Söderortskretsen. Vi slår ängen med lie och eventuellt slåtterbalk. Efteråt räfsar vi och tar bort det slagna gräset. Ju fler vi blir desto roligare har vi och desto större yta klarar vi av. Ta med fika och arbetslust. Kretsen håller med liar och räfsor. Välkomna!

➤ **Samling:** Ängen vid Ekudden, norra stranden av Flaten intill Listuddens gård, ca 2 km söder om T-bana Skarpnäck.
Info: Birgitta Råständer och Janne, 08-94 13 89, birgitta.rastander@hotmail.com, eller Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

■ FAGERSJÖSKOGEN – UPPTÄCK NYA STIGAR

24 AUGUSTI, SÖNDAG,
KL. 10.00 – 14.00

Skogen vid den vackra sjön – Fagersjöskogen – bjuder på många skönheter och rik artmångfald. Skogen är en betydelsefull del av Hanvedenkilens norra del. Därför är det viktigt att dess areal inte krymper. Vi lämnar elljusspåren och dyker in i de mer vilda delarna av skogen dit väldigt få människor söker sig. Vi går mestadels på mindre stigar och det kan bitvis vara kuperat. Anders Tranberg leder.

➤ **Samling:** Hökarängens T-bana, södra uppgången.

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

Foto: Naturskyddsforeningen, Elin Ekman

OKTOBER

● ■ NYA FORNSTIGEN PÅ GÅLÖ – GUIDNING

5 OKTOBER, SÖNDAG,
KL 12.15 – CA KL. 15.00

Fornstigen går genom en mycket vacker natur där vi ser många spår av hur kulturen påverkat naturen. Arkeologerna Mattias Pettersson eller Roger Wikell guidar oss till säljgarnas lägerplatser som användes för tusentals år sedan och till en mäktig fornborg, där vi kan blicka ut över Mysingen och den handelsled som en gång gick där. Sträckan är ca 4 km och går i ganska kuperad terräng. Bekväma skor och god kondition rekommenderas! Ta med matsäck. I samarrangemang med Haningekretsen och Haninge kommun.

➤ **Samling:** Parkeringen vid ingången till Fornstigen invid Morarna på vägen till Skälåker på Gålö. Pendeln avgår från Stockholms central kl. 10.49, och är i Västerhaninge kl. 11.21, buss 845 kl. 11.43 till hållplats Morarna kl. 12.06.
Info och anmälan: senast 1/10 till Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se 070-739 50 25 eller Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com, 076-226 59 42.

Natursnokarna

– äventyr i naturen för barn och unga!

NATURSNOKARNA I SÖDERORT

Gillar du att snoka runt i skog och mark så häng med! Vi lär oss mer om naturen och lite om friluftsliv, men framför allt har vi roligt tillsammans!

Natursnokarna är Naturskyddsföreningens barnverksamhet. I Stockholm Söderort har vi en egen klubb. Årsavgiften 2014 för att vara med i Natursnokarna Söderort är 100 kr per barn och betalas in till Söderorts plusgiro 367273-0. Som medlem får du programmet utskickat med e-post. Dessutom deltar du vanligtvis gratis på Söderorts natursnoksaktiviteter. För dig som inte har betalt årsavgiften kostar varje aktivitet 40 kr/person. Dina föräldrar får följa med gratis. Vid vissa aktiviteter kan en självkostnadsavgift för t. ex. material eller resor tillkomma.

Är du inte anmäld tidigare så gör det samtidigt som du betalar årsavgiften till tomas@bergenfeldt.se. Ange adress, hemaefon och födelseår.

Vår hemsida hittar du på www.soderort.naturskyddsforeningen.se. Där lägger vi in eventuella nya aktiviteter, ändrade tider eller tips på andra arrangemang. Har du frågor, ring Tomas Bergenfeldt, 08-600 15 85.

ISKUNSKAP, PULKA OCH GRILLNING

8 FEBRUARI, LÖRDAG, KL. 12.00 – 15.00

Vi provar att använda ispik, kastlina, isdubbar (ej i vak), och pratar om naturisar. Har du egen utrustning tar du med det annars får du låna det vi har med. Grillen är tänd. Vi håller till vid Lilla Sicklas lusthus. Om det är fin is för skridskor så kan de som har egna isdubbar och skridskor åka i närområdet. Är det i stället snö så avslutar vi istället med pulka.

➔ **Samling:** Kl. 12.00 i Lilla Sicklas lusthus. Åk till Hammarbyhöjdens T-banestation södra utgången och följ Malmövägen 200 m, gå under T-banan och följ sedan skylten ned till Lilla Sickla. Lusthuset ligger vid promenadvägen utefter Sickla sjö. Tid från T-banan, ca 15 min. Frågor: joakim.hinas@hotmail.com, 070-378 23 35.

NATURSTIGEN VID SJÖN FLATEN

29 MARS, LÖRDAG, KL. 10.15 – 13.30

Hur stort är ett spår av en älg och hur ser harens spår ut? Med utsikt över sjön Flaten rastar vi och äter vår matsäck och tittar på älgens och harens fotavtryck. Vi kommer också att titta på olika typer av sten och kunna klättra i berg. Finns tid så går vi vidare och tittar på bäverhyddan som byggts på under vintern. Ta med matsäck och gärna täljkniv så visar vi hur man gör snatterpinnar som man kan svinga i luften.

➔ **Samling:** vid Orhem vid Flatens naturreservat. Tid: kl. 10.15. Orhem är ändhållplatsen för buss 180 från Skarpnäcks allé, vid tunnelbanestationen, med avgång kl. 10.05. Vi går från Orhem fram till naturstigen, en sträcka på ca 800 m. Frågor: anna.gawell@bergenfeldt.se, 08-123 353 99.

LANDSORTS FÅGELSTATION PÅ ÖJA

26 APRIL, LÖRDAG, HELA DAGEN (MED MÖJLIGHET TILL ÖVERNATTNING).

Ringmärkningen av fågel är nu som intensivast på Landsort. Vi får hjälp av kunnig personal som guidar oss runt på stationen. Läs mer på www.landsort.com/birds/. Andra attraktioner på Öja, denna skärgårdens sydligaste utpost, är Sveriges äldsta fyr och det lilla samhället med 35 året-runtboende, de karga klipporna och storslagna vyerna. Ta med matsäck, mössa och kikare. Guidning ringmärkning kostar 40 kr/person, (icke medlemmar i Naturskyddsföreningen 70kr/person).

Möjlighet finns att sova över på öns vandrarhem, då du kan se mer av ringmärkning och utforska ön. Mer information och bokning på www.landsortsvandrarhem.se. Boka i tid!

➤ **Samling:** Pendeltåg går från T-centralen till Ny-näshamn, byte till buss 852, båt från Ankarudden till Landsort. Båtturen tar 30 minuter och kostar 150 kronor t/r för vuxna och 100 kr för barn (från 7 år). Avgångstider erhålls efter anmälan. Obligatorisk anmälan senast 15 april till rosensmats@gmail.com, frågor: 073-709 87 22 (kvällstid).

TRÄD & FÅR

18 MAJ, SÖNDAG, KL. 14.00 – 16.00

Vårvandring genom en bit av Nackareservatet då vi bekantar oss med de träd som kantar vår väg. Bark, kvistar och nyutslagna löv - eller finns det bara knoppar än? Träden har olika behov av sol, jord och vatten så skogen förändras vartefter vi rör oss österut. Avslutning vid Dammtorpssjön och fårhagen, där man så här års kan hitta nyfödda lamm. Promenera tillbaks eller ta buss 401 mot Slussen.

➤ **Samling:** vid Markuskyrkan i Björkhagen kl. 14.00, ingen anmälan. Ta med fika! Frågor till Agneta, agneta.hd@delta.se, 070-726 03 21.

GROTTKRYPNING I KLÖVBERGET

7 SEPTEMBER, SÖNDAG, KL. 10.30 – 13.30

Klövberget på Brevikshalvön i Tyresö är ett högt och brant berg som vid sin fot har Stockholmsområdets längsta grottsystem. Tillsammans med naturguiden Jonas Hedlund går och kryper vi på upptäcktsfärd i bergets gångar. Man blir garanterat smutsig så tag med oömma kläder, (cykel-/hockey-)hjälm, två ficklampor (gärna pannlampa som tejpas på hjälmen). Knäskydd kan vara skönt, om du har. Matsäck kan vi äta med utsikt över Kalvfjärden. Grillmöjlighet. Begränsat antal platser. Barn har företräde in i grottorna.

➤ **Samling:** Vi tar buss 875 från Gullmarsplan 09.20, byte till buss 805 Tyresö C 09.38, avstigning Trinntorp (på Breviksvägen) 09.58. Gemensam promenad mot Klövberget ca 2 km. Buss hem finns varje timme. Kolla tiderna för säkerhets skull på www.sl.se. Kommer du sent eller har svårt att hitta, ring Agneta 070-726 03 21. Obligatorisk anmälan till agneta.hd@delta.se.

NATURNOKARNA I STOCKHOLM

Välkomna ut i naturen med Stockholmskretsens familjeverksamhet!

Vi leker, upptäcker och lär, och framförallt har vi trevligt ute i naturen tillsammans – barn och vuxna. Inga förkunskaper nödvändiga. Alla mår vi bra av att vara ute: bättre motorik och balans, lägre blodtryck och puls, och allmänt bättre hälsa är några av fördelarna.

Deltagare och ledare tar med sig sina egna barn eller barnbarn. En vuxen måste alltid följa med till aktiviteterna och matsäck rekommenderas – för de flesta av barnen är detta höjdpunkten. Medlem eller inte spelar ingen roll. Alla är välkomna. – Vill du också ha Natursnokar där du bor? Hör av dig till oss så hjälper vi dig!

Läs mer på stockholm.naturskyddsforeningen.se

Våra lokala grupper

■ = Stockholmskretsen ● = Söderortskretsen

■ ANTI SCAMPI-GRUPPEN

Aktionsgruppen mot jätteräkor arbetar med att uppmärksamma problematiken kring produktionen av tropiska jätteräkor. Genom kontakt med grossister, affärer och restauranger som säljer tropiska jätteräkor försöker vi få fler att sluta denna handel. Några ekologiska alternativ finns inte, trots att flera kedjor säger sig göra vad de kan för att få så miljövänliga alternativ som möjligt. Vi ordnar seminarier, debatter och har kontakt med andra nationella och internationella grupper.

Om du vill vara med i gruppen, anmäl ditt intresse till Gudrun Hubendick, gudrunhubendick@hotmail.com.

■ ENERGIGRUPPEN

Den bästa kWh är den som inte används, det vill säga det gäller att spara! Den kWh som vi trots allt använder ska helst vara förnybar. Det är dessa två aspekter vi i energigruppen utgår ifrån. Gruppens medlemmar har olika bakgrund. Några har arbetat med energifrågor i sitt dagliga arbete – andra är miljöengagerade amatörer. Vi lär oss av varandra och försöker påverka enskilda konsumenter och samhället i stort.

Kontaktperson: Bertil Nyman, bertil-nyman@telia.com.

■ KEMIKALIEGRUPPEN

Vi i kemikaliegruppen är intresserade av de kemikalier som finns i vår omgivning. Vi arbetar med att nå ut med information och kunskap om kemikalier, hur vi kan hantera dessa i vår vardag och hur vi ska minska användningen av farliga kemikalier. Dessa finns i våra hem, elektronik,

leksaker, förpackningar, hudvård, ja helt enkelt överallt. Kemikalierna påverkar miljön, djuren och oss människor. Vi anordnar seminarier, kemikalievandringar och studiecirkelar för allmänheten.

Hör av dig till kemikaliegruppens kontaktperson: Anky Enskog, kemikaliegruppen@gmail.com

■ ● GRÖNOMRÅDESGRUPPEN

Stockholm växer, vilket genererar planer på nya bostäder och vägar. Ofta inkräktar detta på grönområden. Även en till synes ointressant gräsplätt kan vara av stort lokalt rekreativvärde eller en viktig spridningsväg för växter och djur. Därför söker vi nu dig som är intresserad av att på ideell basis arbeta med grönstrukturfrågor i relation till bostads- och vägbyggen m.m.

Kontaktperson: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se

■ ● HANDLA MILJÖVÄNLIGTGRUPPEN

Handla Miljövänligtgruppen arbetar med frågor som rör hållbar konsumtion och konsumentmakt. Vi arrangerar möten, filmkvällar, studiecirkelar, klädbytdagar, gör butiks- och restaurangundersökningar och mycket annat. Vårt arbete ger ofta konkreta resultat, bland annat har vi bidragit till att en av Stockholms största Ica Maxi-butiker slutat sälja jätteräkor. Under klädbytdagarna de två senaste åren har över tusen besökare passat på att uppdatera sin garderob miljösmart. Vi behöver både dig som vill vara aktiv och dig som vill hjälpa till någon enstaka gång. Inga förkunskaper behövs.

Kontakta Britt-Marie Waldén, b-m-e@telia.com.

● ÄNGSGRUPPEN

Ängsgruppen leder Söderortskretsens skötsel av Ekudden vid sjön Flaten i Flatenreservatet i södra Stockholm. Vi har genom ett brukaravtal med Stockholms stad åtagit oss att sköta det 4,4 ha stora området och där återskapa ett ängslandskap med stort inslag av såväl äldre som yngre ekar. I den årliga skötseln ingår bl.a. lövräfsning, slåtter, slyröjning och städning. Vi följer också florans och faunan genom inventeringar. Vill du vara med? Välkommen till fagning 27 april kl. 10.00 och de andra aktiviteterna på Ekudden.

Kontakt: Thord Håkansson, 08-724 91 43, dagny.thord@gmail.com eller Birgitta Råstander, 08-94 13 89, birgitta.rastander@hotmail.com.

Foto: Naturskyddsforeningen, Calle Johansson

■ ● VATTENGRUPPEN

Vill du vara med och arbeta för renare vatten i Stockholm? Vårt vatten tamps med många olika problem som överfiske, läkemedelsrester och algblooming. Hjälpa oss att bidra till en bättre vattenmiljö! Är du intresserad av vatten i din närmiljö, vill hjälpa till och driva kampanjer, utbyta kunskap och inspirera varandra i vattengruppen? Du behöver ingen förkunskap för att gå med i vår lokala arbetsgrupp för vatten. Du bestämmer själv hur mycket du vill engagera dig. Det kostar inget att gå med. Intresserad? Kontaktperson: Emelie Lerge emelie.lerge@gmail.com

👉 Cykelgruppen, Klimatgruppen och Exkursionsinriktad Skogsgrupp ligger numera under Naturskyddsforeningen i Stockholms län. Vill du engagera dig i någon av dessa arbetsgrupper ta kontakt med:
Cykelgruppen: Cecilé Everett, cecile.everett@gmail.com.
Klimatgruppen: Florian Reitman, f.reitmann@mail.com.
Skogsgruppen: Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com

■ NÄTVERKET STOPPA FÖRBIFART STOCKHOLM

Stockholms Naturskyddsforening arbetar tillsammans med ett 20-tal organisationer i nätverket Stoppa Förbifart Stockholm. Förbifarten går fortfarande att stoppa. Vill du engagera dig tillsammans med oss, göra något, skydda vår natur och förhindra dumma ekonomiska beslut?

Kontaktperson: Beatrice Sundberg, beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se
Läs mer på stockholm.naturskyddsforeningen.se

Naturkontakt
Forum för dig som är medlem. Läs, fråga, umgås. Inspiration & föreningsinfo.
▶ www.naturkontakt.se

Snabbguide till aktiviteterna

KRETSARNAS VÅRPROGRAM

- MAR 15 Grön stadsvandring – Södermalm
16 Interreligiöst samtal om miljö
Se hemsidan Bygger vi den hållbara staden?
18 Årsmöte i Söderorts Naturskyddsförening
21 Besök på Stockholm vatten, Lovö vattenverk
23 Vårfåglar i Ågesta
26 Årsmöte Stockholms Naturskyddsförening
- APR 5 Vårvandring över Järvafältet
5 Förnya garderoben
12 Gröna samband, Trekanten till Årsta gård
27 Fagning på Ekudden
- MAJ 14 After work – Djurgårdens fåglar
17 Svarthakedopping i Kyrksjön
18 Gröna kilarnas dag
21 After Work – Humlegårdens lindar
24 Kaknäs ängar

- JUN 3 Större vattensalamander på Skogskyrkogården
5 Naturnatt på Ekudden
11 Inventering av ängsväxter på Ekudden
14–15 Rikstämma i Örebro
28 Källtorpssjön och Orrmossen
- AUG 10 Slätter på Ekudden
24 Fagersjöskogen – upptäck nya stigar
- OKT 5 Nya fornstigen på Gålö

NATURNSKOKARNAS VÅRPROGRAM

- FEB 8 Iskunskap, pulka och grillning
MAR 29 Naturstigen vid sjön Flaten
APR 26 Landsorts fågelstation på Öja
MAJ 18 Träd och får
SEPT 7 Grottkrypning i Klövberget

STOCKHOLMS NATURSKYDDSFÖRENING

Norrbackagatan 80, 113 41 Stockholm
sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.stockholm

SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENING

c/o Einar Engström
Majrovägen 29, 122 49 Enskede
einar2010@live.se
www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen